

HÉTFALU

SZERKESZTŐK: HOCHBAUER GYULA
ÉS DR. KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

ALAPÍTOTTA ÉS SZERKESZTETTE (1906–1911):
DR. FEKETE ENDRE ÉS KISS BÉLA

• DOMBI ORSOLYA

10. HIN NÉGYFALUBAN

Május 19-21. között zajlottak a 10. Hétfalusi Ifjúsági Napok, amelynek tematikája idén a viking kultúra volt. A jubileumi alkalomra nyolc csapat jelentkezett, akik különböző erőnléti, kreativitást igénylő és tudásfelmérő játékokon vehettek részt. A csapatokat leginkább helybéli fiatalok alkották, de voltak résztvevők Rétyről, illetve Sepsiszentgyörgyről is.

A program már péntek este elkezdődött, így mindenkinek sikerült ráhangolódni a hétvégére. Az esti buliba két lemezlovas, a sepsiszentgyörgyi Cleas és a magyarországi Ciggi gondoskodott a fergeteges hangulatról. Az elmúlt évekhez képest, jóval több fiatal látogatott ki a rendezvényre, így sikerült megtölteni a bulisátrat.

Szombaton délelőtt élő kuglin, kvízváron, viking rönkjáráson, de még szabadulósobában is részt vehettek a versenyzők. A Zajzoni Rab István Középiskola Diáktanácsa (ZRI DT) segítségével pedig lezajlott a már hagyományosnak számító staféta. A jól megérdemelt ebédet követően pedig folytatódott a játékok, mint például: enyém a doboz, fejszedobás, íjazás, téglaverseny és még sok más. A szombati nap legjobban várt pillanata a főzőverseny volt, ahol a csapatoknak babgulyást kellett készíteniük, amit háromtagú zsűri értékelt ki, figyelembe véve az étel íze mellett a tálalást, felszolgálást és a bemutatást is. Füstösen és fáradtan, de még mindig lelkesen és jókedvvel vágtunk neki a szombat esti bulinak, ahol Dj Sound Noise és Dj Wichky zenélt.

Az eddigi évektől eltérően, idén a

falutúra átkerült vasárnap délelőttre, amely során a résztvevőknek be kellett járniuk Négyfalu egyik legismertebb kirándulóhelyét, a Bivalylegelőt. A fő helyszínre visszatérve a csapatok összemérhették erejüket csutakdobásba és kötélhúzásba. Vasárnap délutánra már mindenki elfáradt, de izgatottan várta az eredményhírdetést. Díjaztuk a legjobb három csapat mellett, azt a csapatot is, aki a legtisztességesebben játszott végig. A résztvevők dézsázást, kartingozást, paintballozást, szabadulósoba kipróbálását és egyéb ajándékcsomagokat nyertek.

A nyereményekért és egyéb támogatásokért köszönettel tartozunk támogatóinknak, akik nélkül nem valósulhatott volna meg a rendezvény. Ezúton köszönjük a Prejmer Raceway, NOMAD, Obscuria the escape room playground, Bullet Paint, Winter Outlet, Korona Rádió, Byoes, 5asec, Paprika bolt, Piroška Panzió, Dencopan, Cibin, Global Source, IMOK, Hanga Decor, Communitas Alapítvány és a Négyfalusi Polgármesteri Hivatal támogatását. E mellett köszönettel tartozunk partnerünknek, a Barcasági Csángó Alapítványnak, aki idén is biztosította a rendezvény helyszínét, a ZRI DT-nek, hogy programpontokkal gazdagította eseményünket, illetve média-partnereinek, a Brassói Lapoknak, a Hétfalunak és a Korona Rádióknak.

Reméljük mindenki jól érezte magát a hétvége alatt és az elkövetkező tíz évben is velünk tart majd! Hajrá HMIK!

• KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

10. SZÜLŐK MAJÁLISA

2011-ben volt az első, egyet elvitt a zápor, kettőt a COVID. Így érkezünk el 2023. május 20-án a 10. Szülők majálisához a négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskolában.

Az időjárás okozott némi izgalmakat, végül a felhők ellenére egyetlen csepp eső sem áldotta meg rendezvényünket. A kicsik a Múzeumban

zajló Mesemarátonon vettek részt, a nagyok a Hétfalusi Ifjúsági Napokon, így a szülők szép számban gyűltek össze a Zajzoni Rab István Középiskola türkösi épületének és a szomszédos Barcasági Csángó Alapítványnak udvarán, hogy már reggel 9 órakor szorgoskodjanak, asztalokat terítsenek, tüzet gyújtsanak, előkészítsék a sok

sok alapanyagot, amelyekből tábori körülmények között, üstbe főtt finom ételek készültek. Ilyenkor öröm nézni, ahogy az egyes osztályok területet „foglalnak” maguknak, berendezkednek, kibontják az első söröket vagy borokat, koccannak a pálinkáspoharak, hántódik a pityóka, pácolódik a hús, recseg-ropog a tűz, s pár perc múlva a hangok és képek birodalmát elfoglalja az illatok hadserege, de csak rövid ideig, mert az ízek hadosztálya végül mindezek fölött győzedelmeskedik.

A program a jól bevált menetrend szerint alakult: tombola, főzőverseny, ebéd, a tanulók fellépései, majd takarítás és hazaindulás.

Pont 100 tombolajegy fogyott el, számos tárgy gyűlt össze, megtöltötték a régi csűr oldalát.

Példamutató hangerővel, azaz nem túl hangosan szólt a zene, míg főttek a finomabbnál finomabb ételek, s a zsűri is készült a kóstolásra, pontozásra.

A főzőversenyre nyolc csapat, nyolc osztály nevezett be, öröm volt kóstolgatni a finomságokat, de mint minden verseny esetében, el kellett dönteni, hogy a legek közül melyik a legeslegebb... A 200 maximális pontszámból kiindulva a következőkép-

pen alakult az eredmény, a díjazás:

193 ponttal első díjat nyert a pompás ízvilágot felsorakoztató, igen ötletesen tálalt tokány a harmadik osztályos szülők készítésében.

179 ponttal második helyezést ért el a fenséges nokedlivel ellátott tokány a második osztályos szülők remeke.

176 ponttal, különlegességként lett harmadik díjas az előkészítő osztályos szülők székely káposztája.

A zsűri: Gödri Oláh Enikő iskolaigazgató, Nagy-Dani Csilla zenetanár és fia, Kovács Lehel István szervező, valamint Fülöp Ildikó iskolai munkatárs az ízvilágon túl figyelembe vette a tálalást, a kreativitást, valamint a fűszerek merész használatát is.

A jól megérdemelt ebéd után következett a diákok fellépése. Nagy-Dani Csilla zenetanár furulyásokat és népdalénekeseket is betanított, mindkét csapat igencsak szép előadást hozott össze.

Hochbauer Gyula magyartanár színjász csoportja csángó népmesével szórakoztatta a közönséget.

Összesen 40 gyerek lépett fel a Szülők majálisán.

Késő délutánig, jó kedvel, szórakozással telt a nap, zajlott a majális!

• SZERKESZTŐSÉG

KIVÁLÓ EREDMÉNYEK A ZRIK-BEN

A négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskola 2022/2023-as tanévben megvalósított kiváló eredményeit közöljük. Az általános iskolások eredményeire – helyszűke miatt – a júliusi lapszámunkban térünk vissza. Gratulálunk a kiváló diákoknak és felkészítő tanárainknak!

Magyar

A Kriza János Balladamonó, Balladéneklő és Mesemondó Verseny megyei szakaszán Lőrincz Szilárd (VI. oszt.) II. díjat kapott, és képviselte Brassó megyét az országos szakaszon. Az Áprily 185 szavalóversenyen Székely Anna (VI. oszt.) III. díjas lett. Az Implom József Helyesírási Verseny megyei szakaszán Farkas Izabella (IX. oszt.) II. díjban részesült, s részt vett az országos szakaszon. A Vidám Versek Versmondó Versenye megyei szakaszán Bálint Csenge Klára (VI. oszt.) II. díjas lett, s részt vett az országos szakaszon. A Simonyi Zsigmond Helyesírási Verseny megyei szakaszán László Nimród (V. oszt.) I. díjat kapott, s részt vett az országos döntőn. A Mikes Kelemen Magyar Nyelv És Irodalom Tantárgyverseny megyei szakaszán diákjaink nagyon jó eredményeket értek el: Székely Anna (VI. oszt.) I. díj, Bálint Csenge Klára (VI. oszt.) dicséret, Lőrincz Szilárd István (VI. oszt.) dicséret, Remán-Zippenfenig Sarolta (VII. oszt.) II. díj, Foris Hajnalka (VIII. oszt.) III. díj, Lőrincz Orsolya (VIII. oszt.) dicséret, Mátyás Tímea (IX. oszt.) II. díj, Farkas Izabella (IX. oszt.) III. díj. Székely Anna és Foris Hajnalka részt vettek az országos szakaszon is. A „Fától fáig, verstől versig” országos Kányádi Sándor versmondó verseny, országos szakaszán Székely Anna (VI. oszt.) dicséretet kapott. A Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásár által szervezett Olvasd el, és játssz velünk! olvasójátékban iskolánkból két olvasni szerető csapat nevezett be. Gyorsolvasók csapata László Nimród, Imbre Mihály, Vasile Dávid és a Csodaszarvasok csapata Székely Anna, Lőrincz Szilárd, Hankó Zsombor. Mindkét csapat egy kortárs művet elolvasva – Laboda Kornél Gavarin és az álomantenna – játékos feladatokat oldott meg.

Matematika

Országos Magyar Matematika Olimpia, megyei szakasz: Imbre Mihály (V. oszt.) II., Lőrincz Szilárd (VI. oszt.) III. díj. Matematika Körverseny Székely-

keresztúr, megyeközi (regionális) verseny: László Nimród (V. oszt.) II. és Antal Jakab Denis (VI. oszt.) II. díj. Zrínyi Ilona nemzetközi matematika verseny, megyei szakasz: László Nimród és Antal Jakab Denis dicséret. A Magyar iskolák matematika olimpiája megyei szakaszán Lőrincz Szilárd (VI. oszt.), III. díjas lett, Imbre Mihály (V. oszt.) és Remán-Zippenfenig Sarolta (VII. oszt.) dicséretet kapott. A Matematika Körverseny – 54. megyeközi fordulóján Remán-Zippenfenig Sarolta (VII. oszt.) I. díj, László Nimród (V. oszt.) II. díj, Antal-Jakab Denisz (VI. oszt.) II. díj, Tóth Eszter (VII. oszt.) III. díj. A Zrínyi Ilona Matematikaverseny megyei szakaszán Tóth Eszter (VII. oszt.) és Gecse Renáta (VIII. oszt.) I. díj, Remán-Zippenfenig Sarolta (VII. oszt.) és Mátyás Tímea (IX. oszt.) II. díj, Antal-Jakab Denisz (VI. oszt.) és Buna János-Zsolt (XII. oszt.) III. díj, László Nimród (V. oszt.) és Benedek Mihai (VII. oszt.) dicséret.

Biológia

XXXIII. Herman Ottó Kárpát-medencei Biológia Verseny erdélyi fordulóján különdíjban részesültek: Lőrincz Orsolya, Fóris Hajnalka és Szabó Dorka (VIII. oszt.).

Gelei József Országos Biológia Tantárgyverseny Verseny megyei szakaszán díjazott diákok: Farkas Izabella I. díj, Mátyás Tímea II. díj (IX. oszt.).

Fizika

Alfa és Omega Országos Fizikaverseny országos szakaszon 2 dicséret – Remán-Zippenfenig Sarolta és Tóth Eszter, VII. oszt.

Román

Román nyelv és irodalom tantárgyverseny megyei szakasz: Lőrincz Orsolya (VIII. oszt.) III. díj, Mátyás Tímea (IX. oszt.) dicséret, Farkas Izabella (IX. oszt.) dicséret.

*

Kiemelt díjak

Bálint Robi-díj: Köpe Mária Magdolna (XII. oszt.)

Soós Iza-díj: Székely Anna (VI. oszt.)
Zajzoni Rab István-díj: Hajdu Anett (IX. oszt.) és Gödri Szabolcs (XII. oszt.)

Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság díja: Gires Albert Ildikó tornatanár és Bálint Csenge Klára, Hankó Zsombor, Kovács Árpád Apold (VI. oszt.) a Kupcsay Jánosról készített rövidfilmért.

• KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

A TÜRKÖSI PIROSKA CSALÁD

↳ **Piroska György, Pürkerrec (? - 1768)**

↳ **Piroska György (1748 - 1824) & (1782) Bartos Kata (? - 1807)**

↳ **Piroska Kata (1784 - ?) & (1806) Pandi Szász János (? - ?)**

↳ **Piroska György (1786 - 1874) & (1815) Nagy Ilona (1791 - 1871)**

↳ **Piroska Anna (1790 - 1854) // Pataki Ferenc (? - ?) & (1822) Lukáts János (? - ?)**

↳ **Piroska ismeretlen (? - ?)**

↳ **Piroska Kata (1822 - ?)**

↳ **Lukáts András (1824 - ?)**

↳ **Piroska Sára (1793 - 1796)**

↳ **Piroska János (1796 - ?) & (?) Székely Pajor Anna (1809 - 1866)**

↳ **Piroska György (1836 - 1849)**

↳ **Piroska Sára (1800 - ?)**

↳ **Piroska Ilona (1803 - 1804)**

(Folytatás előző lapszámunkból.)

Ha a Piroska családnak ezt a korai, első ágát ábrázolni szeretnénk, akkor a fent látható családfát kapjuk.

Amint a múlt lapszámunkban említettük, a Piroskák Pürkerrecről érkeztek. Az anyakönyvek szerint ekkor még más Piroskák is telepedtek át Négyfaluba, például 1764. november 27-én „*Tsernátf. Szitás István növendék fia István veszi Pürkeretzi Piroska Márton hajadon leányát, Katát.*” – az anyakönyv tanúsága szerint. Ez az átköltözés kölcsönös volt, például 1786. augusztus 15-én „*Pürk. Özv. Piroska János veszi Csernátf. Csarmazi Mihály leányát Ilonát.*” – ők Pürkerrecre költöztek.

A anyakönyvekből érdekesen bontakozik ki Piroska Anna (1790–1854) története. Piroska Annának két törvénytelen gyermeke született, csak a második van beírva az anyakönyvbe, Kata (1822. március 13.), majd 1822. május 28-án férjhez ment a türköszi özvegy Lukáts Jánoshoz. Az 1822. február 11-i *Catalogus Defloratorum (Az erkölcsi tisztaságtól megfosztottak katalógusa)* bejegyzése szerint: „*Türköszi Piroska Györgynek menyetske leánya, Anna*

2-szer egy háromszéki keringő Pataki Ferentz nevűtől megszeplősített és reconcillált.” Az egyházi szertartás szerint tehát nyilvánosan feloldozták és visszafogadták a kiközösítésből, hogy férjhez tudjon menni. Ennek az előfeltétel természetesen az előzetes bánat és a jóvátétel volt.

Az adatok hiánya, a sok kérdőjel annak is tudható be, hogy ekkor nagyon sok hétfalusi csángó szolgált Bukarestben, sok születést, halálestet ott anyakönyveztek.

Érdekes, hogy ebből a korai ágból csak egy ág, a Piroska Györgyé (1786–1874) folytatódott, nem halt ki a következő generációval, ehhez az ághoz tartozunk mi is.

Az előző lapszámunkban felsorolt ág családfáját láthatjuk az alábbiakban, ennek is az az érdekessége, hogy csak egy ág folytatódik, az összes többi kihalt a következő generációval. Habár két ágon is születtek gyermekek, ezek utódok nélkül haltak meg az anyakönyvek tanúsága szerint. A későbbiekben Piroska János (1824–1897) és Jakab Martzi Furuzs (1824–1892) ágára ez már szerencsére nem volt jellemző. (Folytatjuk.)

↳ **Piroska György (1786 - 1874) & (1815) Nagy Ilona (1791 - 1871)**

↳ **Piroska György (1815 - 1835)**

↳ **Piroska István (1819 - 1820)**

↳ **Piroska Ilona (1820 - ?)**

↳ **Piroska János (1824 - 1897) & (1845) Jakab Martzi Furuzs (1824 - 1892)**

↳ **Piroska István (1826 - ?) & (1852) Lőrincz Köblös Ilonka (1832 - 1861)**

↳ **Piroska Anna (1853 - 1855)**

↳ **Piroska Kata (1857 - ?)**

↳ **Piroska István (1860 - ?)**

↳ **Piroska András (1828 - 1829)**

↳ **Piroska Kata (1829 - 1868) & (1867) Buna András (1820 - 1892)**

↳ **Buna Kata (1868 - 1868)**

↳ **Piroska András (1833 - 1836)**

• HORVÁTH CSABA LELKÉSZ

SÖTÉT-VILÁGOS ÁLMOK (EGY TANTÁRGY MARGÓJÁRA)

Mindenki szereti, ha az álmai valóra válnak. Antal László, a Gillich Fülöp Evangélikus Diákkollégium igazgatója mesél kedvenc témájáról, amely egyben a hobbija is: a sakkról.

– Hogyan kezdődött? Milyen sötét-világos álmaid voltak? Kik voltak az életedben a nagy elődök, mentorok, példaképek, kik ébresztették fel benned a sakk iránti érdeklődést?

– Gyerekkoromban sokat sakkoztam édesapámmal, nagyapáimmal, Gillich Fülöppel, Antal Mártonnal. Viszont a nagy előd nagyapám testvére, Árpai bácsi volt, egy „művelt borbély”, aki megjárta a Don-kanyart, volt német, magyar és román katona is, annak függvényében, hogy melyik tisztikart kellett borotválni éppen. Nyugdíjas korában pedig éjjel-nappal sakkozott. Nappal a gyerekekkel, fiatalokkal, éjjel pedig az öreg haverokkal, nagyon sokan megfordultak nála Négyfaluból. Nem tanított soha senkit, de játszott mindenkivel, aki betoppant hozzá. Generációkon keresztül – édesapám, később bátyám és barátai, na meg jómagam – jártunk hozzá sakkozni. Sakkozás közben mindig mesélt... de nem akármit. Hegeltől, Kanttól a nagy marxista eszméig, a szellem és az anyag harcáról, hogy melyik határozza meg a másikat, ki a nagyobb, ki az erősebb, vitatkozott rajta apámmal, bátyámmal, s közben ment a sakkozás. De a háborús emlékeit is sorra elevenítette fel, beleszóve egy kis magyar történelmet, olyanokat is mondott, amiért azokban az időkben el is vihették volna. A '80-as években azt mondta, hogy a III. világháború a civilizációk háborúja lesz! Mindenki csak nézett, hogy az öregnek teljesen elment az esze.

– Te is mesélsz sakk közben?

– Én is viccelek, s közben életre is nevelek egy-egy bölcsességgel.

– Hogy lett a sakkból tantárgy?

– Először a Jules Verne magániskolában, Brassóban tanítottam a magyar osztályoknak sakkot. Majd a négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskola elemi osztályaiban, egy évvel később már a George Moroianu Főgimnázium magyar tagozatán is alkalmam volt megszerettetni a gyerekekkel ezt a játékot. Sajnos ennek a tantárgynak a rekviemjét pont most fogjuk elmondani a kedves olvasóknak...

2014-ben a Via Barcensis egyesület egyik első projektjeként szerveztem egy délutáni sakk-kört a

Zajzoniban, aminek nagy sikere volt. Eközben jutott tudomásomra, hogy az Európai Bizottság szorgalmazására Románia aláírt egy kötelezettséget a sakk bevezetéséről az elemi oktatásba. A sakk és nevelés tantárgyat 2014 őszén kezdtem el tanítani, először a harmadik osztályban. A tanterv összeállításától elkezdve a szükséges felszerelések biztosításáig minden az én feladatom volt.

A sakk és nevelés, mint tantárgy valójában ennek a sikeres projektnek eredményeképpen indult el az országban talán elsőként a Zajzoni Rab István Középiskolában, a Via Barcensis Egyesület és a Gillich Fülöp Evangélikus Diákotthon és Tanulmányi ház támogatásával. Így sikerült ezt a tantárgyat nagyból 8 éven keresztül életben tartani. A sakk a hobbi, és a gyerekek között érzem igazából jól magam, ezért csináltam. Dolgozatokat is írtam a gyerekekkel, teszteket végeztünk, vicces, jópofa dolgokat. Olyan kérdések voltak benne, mint például, hogy a sorompó: 1. Az a hely, ahol apa megáll a kocsival, ha jön a vonat. 2. A sorompó egy bemattolási technika stb. Később egy fiatal barátom, aki pedagógiát tanult a Transilvania Egyetemen, nálam végezte a gyakorlatot, majd sakk és nevelés témában írta meg a licenccelvezetést, és a kutatási részt becsületesen elvégezte. Tízest kapott a dolgozatára, a tanárainak meg tátva maradt a szájuk, hogy ilyen is van Romániában. Sakkversenyekre, országos versenyekre is vittem a gyerekeket, de soha egy inspektor vagy valaki más meg nem kérdezte, hogy mit hogyan csinálók. Ez viszont jó dolog volt, mert így megszerettettem a gyerekekkel a sakkot, nem gyötörtem őket. Még a kiemelt igényű gyerekek is „nagyon jó”-t kaptak, és bebizonyítottam az osztálynak, hogy ki is érdemelték a nagyon jót.

– Milyen történetekkel vagy példaképekkel igyekszel közelebb hozni a sakkot a diákjaidhoz?

– Beszéltem nekik a világhírű magyar sakkozókról, nemzetközi ranglistákról, Élő József magyar fizikusról, aki felállította azt az matematikai értékelési rendszert, amelyet ma rengeteg sportban használnak, pl. az ATP a teniszben, ELO (élő pont) a sakkban. Polgár Juditról, Réti Richárdról, Portisch Lajosról, sakkról és matekról, informatikáról

és az ellenfél gondolataiba való belátásról... türelemről, figyelemről, sportszellemről – szóval neveltem őket. Karácsony előtt mindig a kedvenc mesémet, A boldog herceget mondtam el nekik, de tanultunk számítógépet is használni, kizárólag a tanulás érdekében, természetesen. Szóval azt csináltam, amit élveztem!

– Hogyan lesz valakiből sakkoktató?

– Többféle sakkoktató, edző van! Az eljárásokba és kritériumokba nem is lenne annyira érdekes belemenni. Tíz évvel ezelőtt a követelmény az volt, hogy egy bizonyos versenyszintet tudjál megjátszani – az első kategória legyen meg –, és mindössze pár hét felkészülés után lettem egy vizsgát a sakkszövetség egyik vezető edzőjénél. Szerintem viszont fontos, hogy minimum egy pedagógiai modulod is legyen, de egy trénerképző, amolyan szakmai oktató tanfolyam is rendkívül hasznos lehet, ám ez csak egyetemi végzettséggel szererezhető meg.

– Készült egy tudományos kutatás is a sakkoktatással kapcsolatosan itt nálunk. Ez egyedi, vagy voltak már előtte is hasonló felmérések?

– Nincs tudomásom hasonló kutatásról, sakkot is maximum egy tucatszámú iskolában tanítottak. Nincs oktató, nincs tanterv, eszköz hozzá. Elméletileg a tornatanárok kellett volna tanítsák, de ha nem tud sakkozni, mert fiatalkorában például úszóbajnok volt, akkor hogyan...? Pár éve olvastam valahol, hogy Magyarországon 180 iskolában van rendszeres sakkoktatás. Nem titkolom, hogy Polgár Judit tankönyve, a Sakkpalota, valamint a magyarországi tanterv nekem is nagyon sokat segített a munkámban.

– Milyen érzés, ha veszítesz?

– Az életben is tudni kell sakkozni! Hogy hány mattot kap valaki, azt mi valahogy pozitívan szoktuk felfogni, a gyerekeknek is mindig azt tanítom, hogy minden mattnál megtanulhatsz valamit, amit nem jól csináltál. Ha csak nyersz, akkor nem igazán tanulsz.

– Miben segíti a sakk és nevelés tantárgy a diákokat?

– Elemista korban az, ha valaki sakkozik, nagyon jó a fegyelem, a türelem, a figyelem, a koncentráció fejlesztésének szempontjából, de a matematikai gondolkodásmódban, a látási szervek fejlődésében, a látási horizont megnyílása szempontjából is sokat segít, és még sorolhatnám... A mozgássérültek terápiájában is használják, az egyik sakkozó barátom ebben a témában doktorált Moszkvában. Nemzetközi mester

különben, Kisinyovban éppen egy ilyen intézetben dolgozik, és sakkot oktat. P. V. maga is súlyos mozgáskoordinációval küzd, és alig beszél, ennek ellenére könyvei jelentek meg. A sakk elsősorban egy játék, hogyan lehet mégis ilyen nevelő, jellemformáló hatása? Hiszen vannak még hasonló játékok, amelyek a stratégiai gondolkodásra alapoznak, gondolok itt a Rizikóra vagy az Ember ne mérgeledj-re vagy a Monopolyra, és folytathatnánk a sort. Az általam említett stratégiai játékokban nagyon véges kombinációs lehetőségek vannak, ezzel szemben a sakk adattárában a MEGA Database 2021-ben több mint 8,5 millió sakkjátszma van eltárolva. A világon az első lejegyzett játéktól Magnus minden lejegyzett partijáig – a 10-15. lépés után viszont egyik sem ugyanaz már. A sakkban lévő kombinációk lehetősége egy olyan nagy szám, amelyet a végtelenhez lehet inkább hozzámérni.

– Mi a különbség a versenysakk és a parkokban játszott sakk között?

– Öregkorban az emberi fejlődést a regresszió jellemzi. Valamint a profi sakk és a parkban való játék között pont akkora a különbség, mint amikor valaki rendszeresen teniszezik hobbi szinten, s akarna játszani például Simona Haleppel. Ő maximum 60–70 km/órával üti a labdát, a profi meg 160–180 km/órás sebességgel. Ferrari ment-e el melletted autópályán? Valahogy így érezni a különbséget. A sakktanulás a feladatmegoldásról, rengeteg memorizációról, variánsok, stratégiák tanulmányozásáról szól. A versenysakkot gyermekkorban kezdik, ami napi 4-5 órai edzésről szól, megnyitások, variációk, feladványok stb., szóval rengeteg gyakorlást és tanulást igényel. Ne téveszd össze a sakkot a figurák lépésének megtanulásával. A sakkjáték ennél több, a gondolkodás, a variációk kiszámítása, 10–12 lépés előre való elgondolása, stratégiák felállítása: na, ez a sakk.

A parki sakk meg kikapcsolódás, időöltés, egyszerű játék. A parki sakk segítségével sok magányos idős ember szocializálódik, sok magába húzó embernek segít a kapcsolat-teremtésben.

– Mennyire kitartóak a diákok?

– Két-három év után a legtöbb diák hobbiszinten marad, mert nem tudnak már versenyezni azokkal, akik járnak versenyekre, és napi szinten gyakorolnak. De büszkén mondhatom, hogy az első generációsaim, akik már 10., illetve 11. osztályosok, még mindig bejárnak sakk-körre, sőt egy pár versenyre is jelentkeznek.

(Folytatása a 4. oldalon.)

• HORVÁTH CSABA LEKÉSZ

SÖTÉT-VILÁGOS ÁLMOK (EGY TANTÁRGY MARGÓJÁRA)

letként kint két csaptra osztottam őket, majd megmondtam, hogy az a csapat nyer, amelyik kicsengetésig magasabb és nagyobb hóbátyát épít. Minden csapat egy lapátot kapott, de ne félj, mert a kabátjukban is hordták a havat. Óra végére állt a két nagy torony, az udvaron alig volt hó... Az egyik hóbátya magasabb volt, de a másik csapat egy fenyőág-ból zászlót tett a várra, hogy pótolja a magasságot, így mind a két csapat nagyon jóra vizsgázott kreativitásból, csapaszellemből, azaz sakk és nevelésből!

– Létezik olyan, hogy sakkfüggőség?

– Nincs, viszont a szakemberek rettentően időigényes sportnak tartják. A profi sízók is felmennek nyáron a gleccserekre edzeni, ha olimpiai bajnokságot akarnak nyerni. A német olimpiai csapat tagjai napi nyolc órát sakkoznak, utána meg terembe mennek vagy úszni. Mens sana in corpore sano alapon.

– Egyébként a sakk összehozza az embereket? Úgy értem, születtek sakkozók közben életre szóló barátságok, esetleg szerelmek?

– Az országban több nagy edző felesége is sakkozó. Általában a kezdő csoportokat, kicsi gyerekeket a nők oktatják. Erre több konkrét példa is van, Brassóban, Marosvásárhelyen, Bukarestben, Aradon ismerem hasonló edzőpáros családokat.

– Vannak a sakkozásban járatlan utak?

– Végtelen kombinációkból elég nehéz kihozni a végest. Ha ezt az egyenletet felállítjuk, akkor lehet megoldást vagy választ adni majd erre a kérdésre. Természetesen vannak, hiszen a társadalom, a gondolkodás, a történelmi korszakok változása a sakokban is hoz és hozott változást, szemléletváltást, új szabályokat, fejlődést.

– Az életben is olyan a sakkozó, mint a táblán?

– Nem feltétlenül, de mint pszichológus, azt megfigyeltem, hogy a versenysakokban egy-egy lépés – amikor nagy a tét – micsoda szorongást válthat ki a versenyzőből. Abban a 4-5 órás partiban hány-szor kell legyőznie a szorongásait, vennie a bátorságot, hány-szor kell kezdeményeznie, választania egy vagy több variáns közül, ami a játék kimenetelét befolyásolja, és jó vagy rossz döntést hoznia, amit tudnia

kell vállalni! Mindezt az életben is meg fogja tenni, minden bizonnyal. A sakk életre nevel!

– Jó ember vagy jobb ember a sakkozó?

– Ez a kérdés C. G. Jung egyik írását juttatja eszembe: Gondolatok a jóról és a rosszról, hiszen a sakkozó is ember. Rengeteg pozitív hozadék van annak, ha valaki sakkozik, lehet öröme vagy bánata, a győzelem vagy veszteség, amit élményként kell megélni. Viszont a kiegyensúlyozottság itt is, mint bármilyen téren, kiemelten fontos. Vigyázni kell arra, hogy ne váljon beteges szenvedéllyé, vagy ne váljunk a sakkjáték rabjává, hanem a sakkot személyiségünk, gondolkodásunk, intuitívitásunk fejlesztésének csodálatos eszközeként használjuk, még az ellenfelünkhöz való viszonyulásban is, és akkor bizonyára jobb emberré válhatunk, sakkozóként is.

– Hogy ért véget az álom?

– A tanügyminisztérium nem a tantárgy ellen lépett fel vagy szüntette meg, hiszen 2022-től kezdődően több száz pedagógust készítettek fel arra, együttműködve a sakkszövetséggel, hogy sakkot tanítsanak majd az iskolákban. Hoztak viszont év elején egy egyszerű rendeletet, mely szerint elemi osztályokban nem lehet többet választható tan-

10 év HIN Négyfaluban

tárgyat tanítani. Mivel a sakk és nevelés az opcionálisok között volt, a szülők választásán múlott, hogy egy osztályban van vagy nincs sakkóra. Feltétlenül el kell mondani viszont, hogy ebben az úttörő munkában mind a két négyfalusi magyar iskola, a Zajzoni és a Moroianu magyar tagozata, úgy igazgatói, vezetőségi szinten, mind a tanító nénik, akik ezt az opcionálist népszerűsítették, nagyon sok köszönetet és hálát érdemelnek, amiért mellém álltak!

– Használtad azt a szót a felvezetőben, hogy rekviem. Tényleg eltemethetjük ezt a kezdeményezést, vagy látsz még reményt arra, hogy újra legyen belőle immáron egy fénylő, világos, megvalósult álom?

– A tantárgynak lehet, hogy befelegett, ez hadd száradjon a tanügyisek lelkén, én viszont megcsináltam azt, amire egy minisztérium nem volt képes: a sakkoktatás folytatódik a Gillich Fülöp Diákkollégiumban. Sőt, számítok arra, hogy a jelenlegi heti két sakk-kör nem is lesz elég, a nyári „sakk-akadémiát” (napközi sakk-tábor) ezen a nyáron is megtartom – ennek keretében el szoktam vinni a gyerekeket legalább egy versenyre is. Itt köszönetemet szeretném kifejezni a RELE-nek (Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház) és a Magyar Kormánynak, hogy támogatja a Kollégium működését és az oktatási közösségépítő programokat, beleértve szívügyemet, a sakkoktatást is.

– Köszönöm a beszélgetést.